

Pòrtic

Francesc-Marc Álvaro

Assaig general d'una revolta

Les claus del procés català

Francesc-Marc Álvaro

**Assaig general
d'una revolta**

Les claus del procés català

Pòrtic

Primera edició: setembre del 2019

© Francesc-Marc Álvaro, 2019

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU Pòrtic
Av. Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-443-5
Dipòsit legal: B. 17.029-2019

Fotocomposició: gama, sl

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre
té la qualificació de paper ecològic i procedeix
de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les
sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro
Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu
fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra
(www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

SUMARI

Assumir la complexitat o prefaci per a tots els públics	13
1. Un moment estel·lar?	25
2. L'èxit d'un relat	41
3. Amb pany i forrellat	55
4. La premsa	69
5. Quan en dèiem separatisme	91
6. Pujolistes, marginals i cridaires	125
7. La gran mutació	153
8. Ignoràncies creuades	189
9. Variacions sobre la violència	205
10. <i>Trompe-l'œil</i>	235
11. Identitats processades	255
Cronologia del procés català 2009-2019	277
Bibliografia	303

UN MOMENT ESTEL·LAR?

Entre el migdia i la tarda del dijous 26 d'octubre del 2017, Carles Puigdemont, president de la Generalitat, pren una decisió que marcarà la seva vida, la de tots els membres del seu Govern, la de tots els ciutadans de Catalunya i la del conjunt d'Espanya. Quan es lleva, a primera hora del matí, està disposat a convocar eleccions i frenar, d'aquesta manera, la declaració unilateral d'independència (DUI) que va anunciar la tarda del dia 10 al Parlament i que, tot seguit, va suspendre per fer possible un procés de diàleg que desemboqués en una solució pactada. Aquella tarda, el president del Consell Europeu, Donald Tusk —polonès de la petita minoria caixubi descendent dels pomeranis—, li havia demanat que aturés el tren, amb aquestes paraules: «M'adreço a vostè no només com a president del Consell Europeu, sinó com algú que creu fermament en la divisa de la Unió Europea, “Units en la diversitat”, com a membre d'una minoria ètnica, com a regionalista i com un home que sap el que se sent quan s'és atacat per una porra. He demanat al president del govern espanyol, Mariano Rajoy, que busqui una solució al problema sense recórrer a la força, perquè la força dels arguments és millor que l'argument de la força. Avui, senyor Puigdemont, li demano que respecti l'ordre constitucional i no anunciï una decisió

que faci aquest diàleg impossible. La diversitat no hauria de comportar conflictes que tindrien unes conseqüències que serien òbviament molt dolentes per a Catalunya, Espanya i tot Europa». La matinada anterior, després de moltes hores de reunions espesses i tenses, va quedar clar que només hi havia una sortida: fer uns nous comicis autonòmics, que permetrien saber —entre d'altres coses— si els catalans donaven o no la majoria als partits independentistes, una dada important després del referèndum d'autodeterminació que s'havia celebrat, sense l'autorització de l'Estat, l'1 d'octubre, envoltat d'una intensa repressió de les forces policials per ordre de l'executiu presidit per Mariano Rajoy. Els dirigents dels dos partits del Govern semblaven convençuts quan es van acomiadar —exhausts— per anar a dormir: els d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i els del Partit Demòcrata Europeu Català (PDECat), la formació hereva de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), de Jordi Pujol.

El decret de convocatòria d'eleccions ja està redactat i el cel té la claror de les jornades d'incerta glòria. Puigdemont dirà després, en un llibre de converses amb el periodista belga Olivier Mouton, escrit des de l'exili, que durant aquelles hores tenia «l'esperança que després d'aquestes eleccions podrem designar uns nous actors que contribueixin a obrir un nou escenari i a recuperar el diàleg polític».

El president reflexiona, sense ningú al costat, durant una estona. Dubtes. Van tornant els dubtes. A mesura que passen les hores, tot agafa un color com de sutge i Puigdemont constata, entre la irritació i la fatiga, que les coses s'estan torçant i que és presoner d'una pinça diabòlica: de Madrid no arriben garanties per escrit que no s'acabi aplicant l'article 155 de la Constitució encara que el president opti per la convocatòria electoral, mentre creix, a les xarxes socials i al carrer, la indignació i la frustració pel que s'interpreta com una

reclada o una rendició davant l'Estat; el 155 implica que els càrrecs catalans seran cessats i que l'autonomia serà dirigida per les autoritats centrals durant el temps que es consideri necessari. El remolí de la història i la boca seca, hores amargants. Està passant de debò o tot això és un somni? Com hem arribat fins aquí? És com un atzucac, un camí cada cop més angost, on cada revolt fa dubtar més el caminant. Dubtes, migranyes. L'Estat farà servir la força, ja ho ha fet: des del passat dia 16, són tancats a la presó Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, presidents respectivament de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) i d'Òmnium Cultural (OC), acusats d'un delictes de sedició (al qual després s'afegirà el delictes de rebel·lió), dos homes de profundes conviccions pacifistes. L'Estat semblava adormit i, finalment, s'ha despertat.

No hi ha cap mena d'èpica en aquesta migranya col·lectiva. El periodista que va esdevenir president de Catalunya avança per l'espadat, a les palpentes. No es veu el fons del precipici, només se sent com peten les onades a les roques, gran soroll. Les palpitations del temps orsianes són ara la taquicàrdia de l'instant. Els periodistes esperen el desenllaç de l'obra. Molta gent es demana què passarà. Malgrat els esdeveniments en el teatre polític, la borsa espanyola lidera les alces als mercats europeus i els inversors no semblen tenir por.

La reunió que Puigdemont ha celebrat aquest matí amb tots els diputats del grup de Junts pel Sí —la coalició electoral que agrupa els convergents, ERC i diversos independents— no ha anat gens bé i els republicans n'han marxat enutjats. Carme Forcadell, presidenta de la Cambra catalana, ha estat especialment crítica. Igual que la secretària general dels republicans, Marta Rovira, que ha fet advertiments inquietants sobre les responsabilitats de cadascú i com aquestes serien explicades a la gent quan fos l'hora. Entre els convergents, també n'hi ha hagut que han exigit continuar fins al final i dos

diputats —un d'ells, alcalde— han publicat tuits amenaçant de plegar del càrrec i el partit si s'anava a eleccions. Algunes veus, poques, han fet costat al president, però l'ambient general no li ha estat favorable. Hi ha hagut cares llargues, plors, silencis de condemna, gestos que insinuaven retrets, desfibrament, desconcert, ràbia. Nervis, molts nervis. Els republicans consideren que els convergents els han enganyat i Puigdemont està convençut que Junqueras fa un doble joc: exigeix la independència als socis, però per darrere demana (a altres actors polítics, econòmics i socials) que convencin el president perquè convoqui eleccions. Tot i que alguns consellers republicans són partidaris de les urnes, Puigdemont pensa que ERC vol fer un *win-win* de manual a costa del seu cap: guanyar els futurs comicis per golejada després d'haver denunciat el líder convergent com l'únic responsable de la renúncia a la independència; és gairebé segur que, un cop es faci pública la convocatòria electoral, els de Junqueras abandonaran el Govern presidit per Puigdemont. El quadre és tèrbol. La cançó de l'enfadós del traïdor comença a sonar. És la hipòtesi insuportable del deshonor, de la vergonya, de la traïció, un relat impossible d'assumir per un independentista de soca-rel, com és aquest home nascut al petit poble d'Amer, comarca de la Selva —de poc més de dos mil habitants—, el 29 de desembre del 1962.

L'ambient es va escalfant. El conseller de Presidència i portaveu del Govern, Jordi Turull, i el conseller de Territori i Sostenibilitat, Josep Rull, ambdós del PDECat, com el president, van a veure el líder al seu despatx i, *in camera caritatis*, lluny del públic, li pregunten que no convoqui eleccions. Turull i Rull, independentistes des de joves com el seu interlocutor, no volen passar a la història amb la llufa penjada dels convergents mesells que van acabar fent figa. Dubtes i pressions de totes bandes. El diputat Carles Riera, un dels

deu representants que la Candidatura d'Unitat Popular (CUP) té al Parlament i que són indispensables per completar la majoria independentista, declara que, si el procés no arriba a la meta, serà «una deslleialtat al poble». Paraules gruixudes. Els extrems van tibant. El poble, mentre, va fent. La roda de premsa presidencial per anunciar solemnement que es dissol la Cambra i que els catalans són cridats a votar s'ajorna dues vegades. Finalment, no hi haurà compareixença oficial de Puigdemont fins a les cinc de la tarda.

El president fa dies que no dorm gaire. Està cansat i comença a comprovar que està més sol que mai. Les hores passen ràpides i lentes alhora. Algú li explica que, a la plaça de Sant Jaume, hi ha manifestants: la majoria semblen estudiants, que criden coses com «Puigdemont, traïdor» i que porten cartells crítics amb el president; també hi ha manifestants davant la seu del PDECat. Passa a primer pla una piulada de Twitter del diputat republicà Gabriel Rufián, tan làcònica com inequívoca: «155 monedas de plata». Els dubtes i les garrotades. Els nervis a flor de pell. El flautista d'Hamelín toca la cançó enverinada de la traïció, que es va filtrant per sota les portes de les cases de la bona gent.

Qui vol passar a la història com un traïdor? Ningú, tampoc Puigdemont. L'israelià Avishai Margalit ha reflexionat molt sobre aquest assumpte: «Si pensem en la traïció entesa com un abús de confiança, es pot deduir, a partir de l'abús, la poca fiabilitat del traïdor: un cop ets traïdor, ho ets per sempre. És una inferència pobra, perquè es basa en un sol acte: d'un de sol es dedueix el caràcter de l'actor. L'acte és traïció i, per tant, l'actor és un traïdor». El president depèn ara d'un sol acte: o convoca eleccions o tira endavant i proclama la independència. Si fa la primera cosa, serà traïdor als ulls dels que més han confiat en el seu lideratge; si fa la segona, es juga que l'Estat espanyol també l'acusi de ser, d'alguna manera,

traïdor a l'ordre constitucional vigent. Des que és jove, Puigdemont té clar el seu objectiu, però també és realista: «El 1983 m'afilio a un partit que no és independentista estrictament parlant, CDC, el partit de Jordi Pujol: el que realment reclama és més autonomia. M'adono que cal temps per convèncer els catalans de la utilitat de la independència. La construcció d'un país ha de ser el resultat d'aquest esforç i de la voluntat d'una majoria de la ciutadania. En aquell moment reconec que encara hi ha una majoria contrària a la independència». El país ha canviat molt des del 1983 i ara els independentistes són gairebé la meitat de la ciutadania, segons els resultats de les eleccions. En el referèndum unilateral celebrat l'1 d'octubre del 2017 van votar al voltant de 2.200.000 persones, un 43% de la població, i els vots favorables a la secessió van ser poc més de dos milions, un 90,1%. D'aquí, l'independentisme en deriva «un mandat democràtic» per fer la independència, però ningú —cap Estat del món— ha reconegut aquesta consulta, i els observadors internacionals convidats han fet palès que, ateses les circumstàncies anòmales, no se'n poden validar els resultats. El fet és que la majoria de catalans contraris o indiferents al procés van optar per quedar-se a casa. A l'hora de la veritat, aquest mandat democràtic no serveix. Puigdemont ho sap, mentre, a fora, hi ha qui fa córrer la paraula «traïdor». Margalit ens recorda que la «tensió constant entre lleialtat i traïció en el grup revolucionari evita que la revolució es desintegri», però això no és ben bé una revolució. El procés no s'ha desintegrat, simplement és incapaç de transformar les paraules en fets. La traïció seria, en aquest cas, admetre obertament que la distància entre els mots (les promeses) i l'acció política és insalvable. És abismal. La dissonància cognitiva és de tal magnitud que tot ho xucla, com un forat negre.

Puigdemont parla amb els uns i amb els altres, necessita garanties que Rajoy no activarà el botó del 155 si ell convoca.

Si finalment ha de quedar com un traïdor, que sigui per aturar el daltabaix. Unes declaracions del senador i president del Partit Popular (PP) a Catalunya, Xavier García Albiol, fan pensar que la màquina punitiva no s'aturarà faci el que faci el president. Els mediadors, entre els quals destaca el lehendakari Urkullu, sembla que ja no poden fer-hi més. El líder basc, un dels únics ponts directes entre el president espanyol i el president català, ha estat a peu de telèfon des de fa dies. Els dirigents del Partit Nacionalista Basc (PNB) —aquell pragmatisme que no grinyola mai— assisteixen atònits al desenllaç de la crisi catalana.

Lletraferit des de jove, Puigdemont té al cap la història de Catalunya i, en aquests moments de vertigen, recorda tot el que ha llegit sobre Francesc Macià i Lluís Companys, els líders mítics del nacionalisme català. Macià va proclamar la República Catalana el 1931 i, pocs dies després, va haver de rectificar i conformar-se amb la Generalitat. Companys va proclamar l'Estat Català el 1934, i va acabar jutjat i empresonat, i això que el seu gest no plantejava la secessió de la nació. Els fets i les dades del passat es barregen amb les previsions que té damunt la taula, totes dolentes. La teoria del mal menor pot ajudar-lo a decidir. Quin és el mal menor en aquest cas? Si ho sabés, estaria salvat.

La teoria pot servir enmig de la maregassa? Què diria Max Weber si pogués fer d'assessor en aquesta hora isarda? Segons l'ètica de la responsabilitat, Puigdemont ha de treure el peu del gas, ha d'evitar la trompada i ha de sortir a explicar que no hi ha un mandat democràtic, que la independència no és possible, i que és hora de repensar l'estratègia. En canvi, segons l'ètica de les conviccions, Puigdemont ha de corregir la decisió que va prendre la matinada anterior, ha de ser coherent amb tot el que ha promès i ha de proclamar la independència. Weber, sobre el paper, és claríssim. Però no parlem de teories.

Puigdemont tot sol davant la història, davant la gent i davant dels poders de l'Estat. I davant la seva consciència.

El president surt a comunicar la seva decisió a les cinc de la tarda, a la galeria gòtica del Palau de la Generalitat, davant la premsa. Després se celebrarà el ple del Parlament que descongela aquella declaració suspesa fa setze dies. És l'hora, potser, de resoldre l'empat històric de què parlava Agustí Calvet, *Gaziel*, el cèlebre periodista? El president va esmentar Gaziel en el seu discurs de presa de possessió com a 130è president de la Generalitat, el 10 de gener del 2016. Segons Gaziel, que va ser director de *La Vanguardia* en els convulsos temps de la Segona República i una de les veus més lúcides del moment, Catalunya i Espanya viuen una relació impossible basada en un empat d'impotències irresoluble: la primera no ha pogut ser sobirana com Portugal, la segona no ha pogut forjar un Estat com França. Un empat d'impotències que els catalans suportem com podem. Serà aquest el moment del desempat històric? Puigdemont s'ho demana, i tal vegada recorda unes paraules del gran periodista i escriptor a *Meditacions en el desert (1946-1953)*, el seu dietari de postguerra, el testimoni sense anestèsia d'un exiliat interior. És un fragment escrit el 1951: «Catalunya podria sentir-se plenament espanyola dins una Espanya que s'assemblés a Suïssa: treballadora, menestral, burgesa, ordenada, pacífica, casolana i de composició política federativa. Però una Espanya semblant, que no ha existit mai, fora per als veritables espanyols —els castellans i castellanitzats— més absurda, més incompatible amb ells encara, que l'Espanya actual no ho és per als catalans. I, com que Catalunya no ha tingut, ni és probable que tingui mai, força suficient per a capgirar aquest estat de coses, aquesta realitat granítica, d'aquí ve la tragèdia». Té ara Catalunya la força suficient per capgirar la situació i desempatar d'una vegada? Puigdemont s'ho dema-

na, però sense necessitat de pensar gaire sap perfectament quina és la resposta aquest vespre de tardor de començaments del segle XXI.

O caixa o faixa. Píndola blava o vermella? La tria no podia esperar més. Puigdemont és com el personatge de Neo a la pel·lícula *Matrix*. El fill de la Núria i el Xavier, el de la Pastisseria Puigdemont, sap que Morfeu ofereix una píndola —la blava— per continuar vivint la fantasia i una píndola —la vermella— per despertar-se i ser conscient de la realitat, peti qui peti. El president vol prendre's la vermella, però s'acaba empassant la blava, a contracor, tot i que no funciona igual de bé que a la faula de les germanes Wachowski: la declaració d'independència, aprovada en votació secreta l'endemà, divendres 27 d'octubre, al Parlament (per setanta vots a favor, deu en contra i dos vots en blanc), proclama Catalunya com a República independent. El rellotge marca un quart i deu minuts de quatre de la tarda. Ja està fet. Però res no canvia. La bandera d'Espanya continua presidint el Palau de la Generalitat i les autoritats de Madrid tenen el monopoli de la violència legítima, com sempre. Aquesta píndola blava no fa cap efecte. És com si Puigdemont i la resta haguessin ingerit la píndola vermella i no poguessin evitar de contemplar el món tal com és i no com voldrien que fos. La resolució que s'ha aprovat a la Cambra catalana no té valor de llei, és una simple declaració d'intencions, és una opinió. I no es publica ni al *Diari Oficial del Parlament de Catalunya* ni al *Diari Oficial de la Generalitat*, la qual cosa vol dir que no entra en vigor. Som davant d'un gest tan solemne com buit. No hi ha res més que paraules que expressen una voluntat.

A l'escalinata del Parlament, fora de l'hemicicle, es fa un acte, mig improvisat, que té l'escenografia de la política d'alguns països de l'Europa de l'Est. El rostre dels membres del Govern, envoltats de diputats, d'alcaldes i de convidats, és

greu. Només mostren alegria els diputats cupaires, alguns amb el puny alçat, que s'han col·locat darrere de Puigdemont, Junqueras i Forcadell. Hi ha persones que s'abracen, d'altres miren el mòbil, no hi falten els que tenen l'esguard posat en l'infinit. Nervis. El president diu unes paraules: «Avui el Parlament ha fet un pas llargament esperat i llargament lluitat. La immensa majoria dels representants polítics legítimament escollits han culminat un mandat validat a les urnes. Ciutadans de Catalunya: venen hores en què a tots ens tocarà mantenir el pols del país. Mantenir-lo en el terreny de la pau, del civisme i de la dignitat».

Des de jove, Puigdemont s'havia imaginat aquest moment, com molts catalans, però la realitat d'avui no té res a veure amb les seves imaginacions ni suposicions. Hi ha més inquietud que alegria, més neguit que eufòria. La independència ha estat proclamada, però els que ho han fet no transmeten la vibració dels grans moments. Aquest no és un moment estel·lar, com aquells que va triar Stefan Zweig per convertir-los en una miniatura d'història i penetració psicològica. El clima, a l'escalinata del Parlament, és de fatalisme més que d'ambició. «És a les vostres mans —diu el president— continuar enfortint les bases que fan de Catalunya no només una vella nació d'Europa, amb una llengua i una cultura i un dret que duren segles, sinó sobretot una societat que sempre ha respost pacíficament i cívicament als seus grans reptes democràtics. Aquests reptes s'han convertit després en conquestes. Siguem-ne conscients, i siguem-ne dignes». Aplaudiments. Ni el cant d'*Els segadors* aconsegueix modificar l'ambient agònic del moment. La majoria de rostres semblen fugits de la foto d'un funeral. Avui no neix cap República, avui hem topat amb una paret més alta i més sòlida que no ens pensàvem.

Catalunya no és un Estat independent, però el govern espanyol respon com si la secessió fos completament efectiva.

El Senat, el mateix divendres, aprova l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, amb els vots favorables del Partido Popular (PP), el Partido Socialista Obrero Español (PSOE) i Ciudadanos (Cs). Ja no hi ha marxa enrere aquell divendres. Durant mesos s'ha anunciat, s'ha previst i s'ha comentat «el xoc de trens». No era una bona metàfora. L'independentisme sembla que va en patinet i a les fosques.

Respirem fondo. L'historiador Jaume Vicens Vives va comptar i analitzar totes les revolucions catalanes. Si aplico aquest criteri, la de la tardor del 2017 seria la revolució dels catalans que fa dotze. Puigdemont ho sap perquè és un lector d'història apassionat. També el seu vicepresident, Oriol Junqueras, que és historiador de professió. Vicens Vives ho explica a *Notícia de Catalunya*, la seva obra fonamental: «El fet que Catalunya hagi viscut en els cinc darrers segles —exactament, des del 1462— onze revolucions d'importància general —i amb això vull dir citades pels tractadistes estrangers i incorporades als grans manuals de divulgació— és un rècord d'una certa entitat. Castella només n'ha conegudes nou, i França, set; els Països Baixos, quatre, i Anglaterra, tres». Però dir-ne revolució és, em sembla, exagerat, per bé que, des del mateix independentisme, s'hagi encunyat l'expressió «la revolució dels somriures» per subratllar el caràcter pacífic del moviment independentista. Què és el procés, si no es tracta d'una revolució? Segons la fiscalia, és «un delictes de rebel·lió» i un «cop d'Estat», com aquell que va tenir lloc el 23 de febrer del 1981, protagonitzat per militars, tal com mana la llarga tradició espanyola. Segons els dirigents independentistes, és «un anhel democràtic i pacífic de poder decidir». Segons diversos observadors i analistes, és «una crisi constitucional». Per a molts catalans, el procés és «la il·lusió de tenir un país millor», mentre, per a d'altres catalans, és «una murga i un malson» que genera inquietud i trenca la convivència. La re-

volució número dotze dels catalans ha fracassat, com tantes abans, però el procés encara és obert. Perquè les causes que desemboquen en aquesta crisi —que té dimensió europea— no han desaparegut i, en certa manera, s'han aguditzat durant els darrers anys.

Ho confesso: durant molt de temps vaig pensar que Vicens Vives carregava les tintes, influït per la seva experiència com a home de postguerra a qui pesava massa el trauma de la Segona República i la Guerra Civil. Vaig pensar que, a partir del 2012, la realitat podia desmentir les tesis de l'historiador gironí. Els catalans tenim voluntat de ser, però —ens ve a dir Vicens Vives— no sabem convertir aquesta voluntat en poder i, per tant, hem de conjurar la temptació de «l'enyor i la rebentada». El Minotaure «és el poder», segons l'historiador. No entenem el Minotaure, no estem preparats per al poder de debò. Aquesta mena de determinisme col·lectiu sempre m'ha semblat dubtós. «Llavors —apunta a *Notícia de Catalunya*— som els homes de la flamarada i de les actituds extremistes. El nostre sentit d'ironia falla i sortim al carrer devorats per un excés de pressió sentimental». A la vista del que ha passat, hem de convenir que la diagnosi continua sent vàlida, i em costa acceptar-ho. Perquè això implica assumir que no sabem aprofitar les lliçons del passat i tendim a repetir errors que han estat a bastament descrits i explicats. Hem tornat a veure i notar el que ell va denominar la «impotència coercitiva de Catalunya». I, a la llum de determinades actituds, agafa molta força el que ja va ser analitzat quan la majoria dels dirigents del procés encara no havien nascut: «L'arrauxament —apunta Vicens Vives— és la base psicològica de les accions subversives catalanes, la justificació històrica del tot o res, la negació de l'ideal de compromís i pacte dictat pel seny col·lectiu». Val a dir que no hi havia tampoc ningú a Madrid disposat al compromís i al pacte, ben al contrari.

Revolució? Rebellió? Revolta? Som, al meu parer, davant de l'assaig general d'una revolta. El procés català anunciava l'estrena d'una obra —la independència de Catalunya— que finalment no es representa perquè la funció se suspèn. És, per tant, una funció truncada, que no aconsegueix superar les grans dificultats i els obstacles incomputables de tota mena. Els plans per aconseguir la independència de Catalunya fracassen, però generen, alhora, una nova realitat política, que consolida el canvi de mentalitat i el moviment de masses que són el motor d'aquest objectiu, assumit per gairebé la meitat de la societat catalana; entre l'altra meitat de catalans, n'hi ha que s'hi oposen clarament i n'hi ha que no hi tenen una posició definida. Xavier Vendrell, que va ser dirigent d'ERC i breu conseller de Governació durant el tripartit, descriu el procés com un assaig general, ho fa en l'epíleg del llibre *Oriol Junqueras. Fins que siguem lliures*, escrit per Sergi Sol, mà dreta del líder d'ERC i figura important del nucli republicà: «Però, en aquest moment de la història, tothom ha de tenir present que, si bé és cert que això [assolir la República catalana] no serà possible sense fer créixer el nombre de suports, tampoc no ho serà sense un nou octubre. Sense presses, sense urgències, sense dates prefixades. Però sense pausa, sense excuses dilatòries. I ja hem vist que, per tal que acabi amb èxit, cal corregir els errors de l'anterior assalt, i això no es fa per art de màgia, sinó amb la millor gent preparant-ho amb temps, amb els dirigents coordinant-se i havent pres bona nota de les febleses i les fortaleses de tots els actors. Considerem l'octubre del 2017 com un bon assaig general i corregim-ne els errors». Vendrell va ser part de l'anomenat «estat major» del procés, un equip reduït de persones que (sense formar part del Govern ni dels grups parlamentaris ni de la direcció dels partits) va assessorar Puigdemont i Junqueras, i va tenir —com expliquen Lola García i Oriol March en els seus llibres— una gran influència

en les decisions polítiques que sortien del Palau de la Generalitat la tardor del 2017. A més de per Vendrell, aquest comitè estava integrat per Oriol Soler, editor, David Madí, ex-cap de gabinet, ex-cap de les campanyes de Mas i home de negocis, Jordi Sànchez, llavors president de l'ANC i, de manera ocasional, per Xavier Vinyals, president de la Plataforma pro Seleccions Esportives Catalanes. A algunes de les reunions d'aquest «estat major» hi van ser cridades altres figures amb responsabilitat orgànica o institucional, com la secretària general d'ERC, Marta Rovira, la coordinadora general del PDE-Cat, Marta Pascal, l'expresident Artur Mas, el delegat de la Generalitat a Madrid, Ferran Mascarell, o determinats consellers del Govern i alguns diputats de Junts pel Sí, entre d'altres.

L'assaig general d'aquesta revolta ha tingut conseqüències greus: polítiques, econòmiques, socials, culturals i, sobretot, penals. En el moment d'escriure aquestes pàgines, esperen la sentència del Tribunal Suprem dotze persones que van tenir altes responsabilitats institucionals o de representació social a Catalunya, nou de les quals fa més d'un any i mig que són en presó preventiva; la situació és anòmala, i veus molt destacades i diverses —fins i tot clarament oposades a les tesis independentistes— han cridat l'atenció sobre una situació que contradiu l'article 5.3 del Conveni Europeu de Drets Humans del 1950, segons el qual «tota persona té dret a ser jutjada en un termini raonable o a ser posada en llibertat durant el procediment». També hi ha alguns polítics catalans amb responsabilitats de govern que van decidir anar-se'n a l'estranger, per afrontar les demandes de la fiscalia des de la justícia d'altres països europeus, els quals han denegat l'extradició a l'Estat espanyol; entre aquestes persones, hi ha l'expresident de la Generalitat, Carles Puigdemont.

S'hauria pogut parar a temps i replantejar l'estratègia en termes més realistes? Sí, diverses vegades. Primera: quan les

eleccions catalanes del 27 de setembre del 2015 l'independentisme no guanya el plebiscit, tot i tenir majoria parlamentària. Segona: quan les exigències de la CUP porten Artur Mas a fer un pas al costat i cedeix la presidència a Carles Puigdemont. Tercera: quan és evident que el referèndum de l'1 d'octubre no serà reconegut i es poden convocar eleccions per desembussar. Quarta: després del discurs del rei del 3 d'octubre, una convocatòria electoral hauria pogut donar una sortida a la crisi i un gran resultat als independentistes. Cinquena: quan Puigdemont va al Parlament el dia 10 d'octubre, encara té a les seves mans explicar quins són els límits reals del procés, però opta per congelar la independència a l'espera d'un gest de Madrid. I sisena: davant les pressions del seu entorn i la manca de garanties de Rajoy, el president s'hauria pogut adreçar a la ciutadania per justificar que el mal menor era fer uns nous comicis, en comptes de cremar el somni amb un gest que no tenia cap possibilitat de prosperar. No es va fer res de tot això. Totes aquestes oportunitats es van perdre.

Ara som en un temps d'espera. De repensament. De recomposició. Un temps també per reconstruir espais de diàleg. Torno a Vicens Vives: «Algú ha escrit que Catalunya era un poble més aviat rebel que revolucionari, entenent per rebellió l'estat de protesta permanent i per revolució el de protesta constructiva. Jo no ho crec, i em penso que Albert Camus tampoc no ho hauria cregut, ell que considerava la revolució com la destrucció de tota llibertat i la rebellió com la conquesta de la dignitat humana». Sí, aquesta també és una història de dignitat, l'assaig general d'una revolta per demanar respecte i reconeixement.